

Qismat Yunusoflu

Bakı Dövlət Universitetinin müəllimi

Gürçüstanın hakimiyyət və dövlət təhlükəsizliyi orqanları I və II Qarabağ müharibəsində terrorçu-seperatçı "Qurtuluş ordusu"nun (rəhbəri L.Azqaldıyan olub) tərkibində qanunsuz silahlı dəstələri, eləcə də 1992-ci ildən xüsusi təyinatlı "Qisasçı şahinlər"lə bir olmuş Cəvahirli-Məhsəti bölgəsində doğulmuş Qaçqın Qinosyanı "arzuolunmaz şəxs" (non-grata) elan ediblər, 2021-ci ildən.

İbtidai insan-hay sürüsünün üzvlərinə qarşı bu cür münasibətlərin qonşu Gürcüstan Respublikası tərəfindən sərgilənməsi birinci hal və təsadüfi deyil. Hay kilsəsinin idarə etdiyi bu toplumun əksər canlılarına qarşı (eləcə də, 01 mart 2005-ci ildə "Cavaxka yardım" fondunun sədr müavini, tarix elmləri nazirliyi Vaqə Sərkisyanə, 2016-cı ilin sonlarında "Ermenistan" İctimai Televiziyaşının idman şərhçisi Karen Qiloyana, 18 oktyabr 2015-ci il tarixdə "erməni" arxitekturası və abidələrinin öyrənilməsi fondunun sədri Samvel Karapetyana, 2010-cu ildə "Ermenistan" parlamentinin üzvü olmuş Şirak Torosyana (o, Cəvahirli-Məhsəti bölgəsində Gəncə kəndindədir), "erməni" ensklopediyasının baş redaktoru və nəşriyyat direktoru Ovanes Avazyana... şamil edilib) bu sayaq qadağalar dövrü olaraq qüvvəyə minmişdir.

Qonşu dövlətdə bu cür inzibati, siyasi-hüquqi yanaşma ilk növbədə onunla bağlıdır ki, dinsiz-mürtəce hay kilsəsi tərəfindən idarə edilən hay sürüsünün əksər üzvləri Gürcüstan dövlətinə və gürcü xalqına mənsub tarixi-maddi mədəniyyət abidələrini, dini-ibadət və inanc ocaqlarını özlərinə mənsub hesab etməklə yanaşı, həm də bu dövlətin ərazi bütövlüyünə qarşı qəsd edirlər, fəal seperatçı-terrorçu hərəkata yol verirlər.

Təbii ki, üzde saxta "tarixi qardaşlıq", "məhraban qonşuluq", "səməmi tərəfdaşlıq" münasibətlərini səsləndirən hayların genetik xisləti gürcü xalqına çoxdan məlumdur. Ele, 2018-ci ilin aprel ayında küçə yürüşlərindən sonra hakimiyyətlə yiyələnen hay sürüsünün nümayəndəsi N.Paşinyan qısa müddətdən sonra

Cəvahirli-Məhsəti bölgəsini rəsmən "Cavaxk" adlandırdı, bu yerləre gələrek yerli kilsə-daşnak üzvləri ilə görüşlər keçirdi və bildirdi ki, bu ərazi "tarixi erməni torpaqları"dır. ardınca həftə səkkiz-mən doqquz Gürcüstan Respublikasına rəsmi və qeyri-rəsmi yol ağırdı. Bu dərəcədə riyakarlığa, hiyləgərliyə, xayanətkarlığa, rezilliyyə... indinin özündə heç bu toplumun ilkin təbii ocağı olmuş Şərqi Afrikanın müasir qə-

"müstəqil idarəetmə sistemine yiyələnmə" və "öz müqəddaratlarının sərbəst təyinatına hüquqlarına" iddialı olduqlarını qabartmışdır. Kitabın "BMT çərçivəsində beynəlxalq hüquqi normalar" başlıqlı məqalənin 17-ci səhifəsində həyasızcasına bildirir ki, guya beynəlxalq hüquq normaları "azlıqlara siyasi-hüquqi münasibət, onların müstəqil idarəetmə sisteminin yaratmaları mövcud olduqları

qarşı irəli sürdüyü ərazi iddialarını dövlət siyasəti səviyyəsində təşviq və təbliğ etməklə bağlıdır. 2012-ci ildə nəşr etdirildi "Ayrenaturiyun-vəton hüququ-ermənilərin hüquqi tələbləri və mürekəb sualları" (məqalələr toplusu) kitabında da bu uydurma iddialarını saxta yolla əsaslandırmağa çalışmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, bu nəşrdə təkcə Gürcüstan Respublikasına qarşı ərazi iddiası yox, həm də Türkiyə Cümhu-

Azərbaycan SSR, Cəvahirli-Məhsəti bölgəsinin Gürcüstan SSR tərkibində qalması ilə bağlı "erməni" xalqının taleyini həll edə bilməz.

S.Minasyanın, A.Papyanın... timsalında hay qaragürühu qonşu dövlətlərə qarşı tarixi-siyasi və hüquqi əsası olmadan ərazi iddialarını "erməni məsələsi" adı altında son onilliklərdə beynəlxalq hüquq müstəvisinə qaldırmağa cəhd göstərir. Guya bu

Hay kilsəsinin hədəfində-Cəvahirli bölgəsi...

bölgələrində də rast gəlinir.

2006-cı ildə İrəvan şəhərində Sergey Minasyanın nəşr etdiyi "Gürcüstanın milli azlıqları: ölkənin erməni əhalisinin təmsalında inteqrasiya imkanları" kitabı ilk növbədə "erməni"lərin Gürcüstan ərazisinə qarşı seperatçı hərəkatlarının (hərəkatının) guya beynəlxalq hüququn tələbləri baxımından əsaslandırılmasına, beynəlxalq siyasi-hüquqi mərkəzlərin bu istiqamətdə hüquqi-inzibati prinsiplərinin "erməni məsələsi"nin həllində tətbiq edilməsi zəruriliyinə...saxta-uydurma ideoloji-nəzəri əsaslandırılmaya həsr edilmişdir.

Yazar Qafqaz İnstitutunun direktor müavini, 2013-cü ildə "Ermenistan Respublikası"nın Müdafiə nazirliyi nəzdindəki Milli təhlükəsizlik institutunda siyasi elmlər doktoru, 2017-ci ildə Rumiyyə və Çerniqoriya respublikalarında səfir olmuşdur. Cənubi Qafqaz ölkələri arasında dövlət sərhədlərinin silahlı yola, zorla dəyişdirilməsini ictimai düşüncə və siyasi-hərbi idarəetmə sistemi kimi təbliğ edən, uydurma mülahizələrlə əsaslandırılan S.Minasyanın bu kitabı hay kilsəsinin beynəlxalq mürtəce siyasətinin nəzəri əsasları kimi qiymətləndirmək olar.

Müəllif relikht hay xislətinə uyğun olaraq pərdələnmiş hiyləgərliklə ayrı-ayrı dövlətlərin təmsalında milli azlıqların və etnik qrupların etnomədəni, maddi-mənəvi irsinin, milli mənsubluq identifikasiyasının beynəlxalq hüquq normaları təmsalında təsbit edilməsinə dair BMT TŞ-nin, ATƏT-in qəbul etdiyi, konvensiya və hüquqi sənədlərini, bu sahədə dövlətlərin qoşulduğunu qəbul etdiyi beynəlxalq siyasi-hüquqi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi zəruriliyi və təzyiqlik vəsitələrinin təbii qəsdələri ilə əlaqəli və təhlildə vurğulayı ki, sanki bu hay mirzəsi azlıqla qalan dünya xalqlarının beynəlxalq vəkildir. Əslində isə əsas dliqqət və nümunə kimi nəzəri-istiqamətli Gürcüstan Respublikası ərazisində, Cəvahirli-Məhsəti bölgəsində məskunlaşdırılmış öz soydaşlarının

dövlətlərin sərhəddindən kənar da olmalıdır." Və həmin səhifədə ardınca qeyd edir ki, Gürcüstan Respublikası eyni məzmunlu dövlətlərarası beynəlxalq hüquqi öhdəliyi qəbul etdiyinə bu tələbə əməl etməyə boruldu, əks halda ona beynəlxalq təzyiqlik mexanizmi işə salınmalıdır.

Bu həyasızlıq hələ azlıq edir, ardınca yazılır ki, "İrqi-millət təhdidlərin bütün formaları" barədə 1965-ci ildə, "Uşaqların hüquqları haqqında" 1989-cu ildə BMT-nin qəbul etdiyi Konvensiyaların tələbləri Gürcüstanda milli-azlıqların təmsalında - "erməni"lə münasibətdə yerinə yetirilməmişdir ("irqi, dini və etnik ayrışdırılmağı yol verilməyib, etnik-millət birlik və mədəniyyət qorunmalıdır, ana dilində təhsil hüququ verilməlidir"). Eləcə də, beynəlxalq hüquqi aktlar sırasında "vatəndaş və milli-etnik azlıqların hüquqları, din və dil azadlığı barədə" 1992-ci ildə qəbul edilmiş sənədlərin icrası üçün də Gürcüstan Respublikasına beynəlxalq səviyyədə təzyiqlərin göstərilməsi tələb edilir, dinsiz və həyasız hay sürüsü tərifləndir.

Bu yerdə utanmaz və hiyləgər hay kilsəsinə, onun tör-töküntülərinə görə dəyən olacaqmı - 1988-1990-cı illərdə Qərbi Azərbaycanda dədə-baba torpaqlarında yaşamış 300 min nəfərə yaxın kökəni Türk-Müsləman əhalisinə qarşı törətdikləri zorla köçürülmə, milli-dini mənsubiyyəti baxımından amansızlıqla qətlə yetirilmə, yüksək səviyyədə davamlı diskriminasiya, tarixi-maddi, milli-mənəvi irsinin yağmalanması və məhv edilməsi... olayların törətdikdə beynəlxalq hüquq normalarının tələblərini niyə xatırlamırdılar, unutmşudular? Bu vəhşiliklərə görə beynəlxalq hüququn təzyiqlik və vaxt olacaqmı?

Hay sürüsünün qonşu ölkəyə buraxılmayan canlılarından biri də (2020-ci ilin dekabr ayında) A.Papyanıdır. Çünki, onun uzunmüddətli ictimai-siyasi fəaliyyəti əsasən hay kilsəsinin yüzilliklər ərzində qonşu ölkəyə

riyyətinə, Azərbaycan Respublikasına və Cənubi Azərbaycana qarşı da yönəlik tənqidat seçiyyəli uydurmaları rast gəlinir.

Kitabın I fəsilində (səhifə 70-də) verilmiş 14-cü məqalə "Beynəlxalq hüquqa əsasən Ermənistan və Gürcüstan Respublikalarının sərhədləri barədə" əsasız münasibəti sərgiləyir. Göründüyü kimi, məqalənin girişində qarşıya qoyulan suallar təşviqat seçiyyə dəşiyir:

-Cəvahirli bölgəsi Gürcüstan hakimiyyətinə necə keçib?

-Hansı beynəlxalq hüquqa əsasən Cəvahirli bölgəsi Gürcüstana verilib?

-erməni-gürcü sərhəddinin demilitasiyası üçün hansı prinsiplər tətbiq edilib və bununla bağlı beynəlxalq səlahiyyətli qurumlar hansı münasibəti bildirib?

Tarixən dövlətləri olmayan hay sürüsü üçün 1918-ci ildə yaradılan və 13 min kv.km sahəni əhatə edən "Ermenistan Respublikası"nın ərazisi artıq 1929-cu ildə Azərbaycan Cümhuriyyəti və Azərbaycan SSR torpaqları, eləcə də Gürcüstan dövlətinin Dağ Bərcalı mahalına hesabına 29 min kv.km-ə çatdırıldıqda hansı beynəlxalq hüquqi aktlardan və ya prinsiplərdən istifadə olunması barədə sualı görsən hay kilsəsinə verən beynəlxalq qurum olacaqmı?

14-cü məqalədə hay yazarı Cəvahirli-Məhsəti ərazisinə qarşı iddialarını Azərbaycanın Qarabağ bölgəsi ilə müqayisəli şəkildə irəli sürmüş və mürtece münasibətini əsaslandırmaq üçün RK(b)P-nin (bu siyasi qurumun açılışı bineva hay "Rusiya Sosial-Demokrat Partiyası" kimi təqdim etmişdir) Qafqaz bürosunun 5 və 16 iyul 1921-ci il tarixində keçirilmiş iclas qərarını "hüquqi təşviq olmayan sənəd" kimi təqdim edir və həyasızcasına bildirir ki, 3 kommunistin (RK(b)P MK-nin Qafqaz büro üzvləri-F.İ.Maxaradzə (1868-1941), Gürcüstan İnqilab Komitəsinin sədri; P.Q.Mdivani (1877-1937), Gürcüstan KP(b)P-nin sədri; İ.D.Oraxelavili (1881-1937), 1920-1922-ci illərdə Gürcüstan KP MK-nin I kitabı) büro qərarı (Dağlıq Qarabağın

məsələsinin hayların xeyrinə həll edilməsi həm də səlahiyyətli beynəlxalq qurumların-təşkilatların mürşəfi, münasibət bildirməsi ilə bağlıdır.

A.Papyan İrəvan şəhərində "Modus Vivendi" mərkəzində 12 may 2012-ci ildə bu kitabının təqdimatını keçirərkən demişdir ki, "erməni məsələsi"ni beynəlxalq hüquqi müstəviyə keçirmək lazımdır, beynəlxalq hüquqi mexanizmlərin təşviqat seçiyyəli mürtece əhəmiyyətli vəzifəmizi yerinə yetirməlik, addımlarımızı bu istiqamətdə atmalıyıq. Bu mövzuda nəşrlər Ermənistanda erməni tarixşünaslığında sadə hadisələrin təsviri, səbəblərinin təhlili verilmədən və hadisələrin inkişafının proqnozu verilmədən yazılır. Ancaq bu yanaşmada bir çox suallar cavablandırılmıdır, çünki Ermenistanın gələcəyi bundan asılıdır...

Təbii ki, bu cür avantürüst yanaşma yeni təhlükə mənbəyinin yaranmasına səbəb ola bilər. Görünür bu sahədə də "Türk yurmuğu"nun zərbasının vaxtı çoxdan çatmışdır...

R.S. Gürcüstan Respublikasında 131 "erməni" məktəbi var, ayrı-ayrı bölgələrdə çoxlu "erməni mədəniyyət mərkəzləri" və 1958-ci ildən Tiflis şəhərində P.Adamyan adına Dövlət "erməni" teatr fəaliyyəti göstərir, paytaxtda "erməni" dilində qəzet və jurnallar (həftəlik "Vras-tan"(hayca "ölkədən ("Ermenistan" nəzərdə tutulur) şimalda yerləşən yerləşən dövlət" anlamında, aylıq "Arevik"- "müqəddəs hərəkat" deməkdir) dərc edilir. Ölkənin İctimai Televiziya yayımında "erməni" dilində gündəlik tele-radio verilişləri yer alır, Cəvahirli-Məhsəti bölgəsində regional tele-radio mərkəzi ("erməni"lə məxsus) yaradılıb, bu bölgənin Ninotskinda şəhərində "HOP" icma radiosu üç dilde (rus, gürcü, "erməni") proqramla çıxış edir. Tiflis şəhərində "erməni" mənsəli yazıçıları və ictimaiyyət üzvlərini basdırırlar.

Bu ölkədə 250 min nəfərə yaxın hay yaşayır.